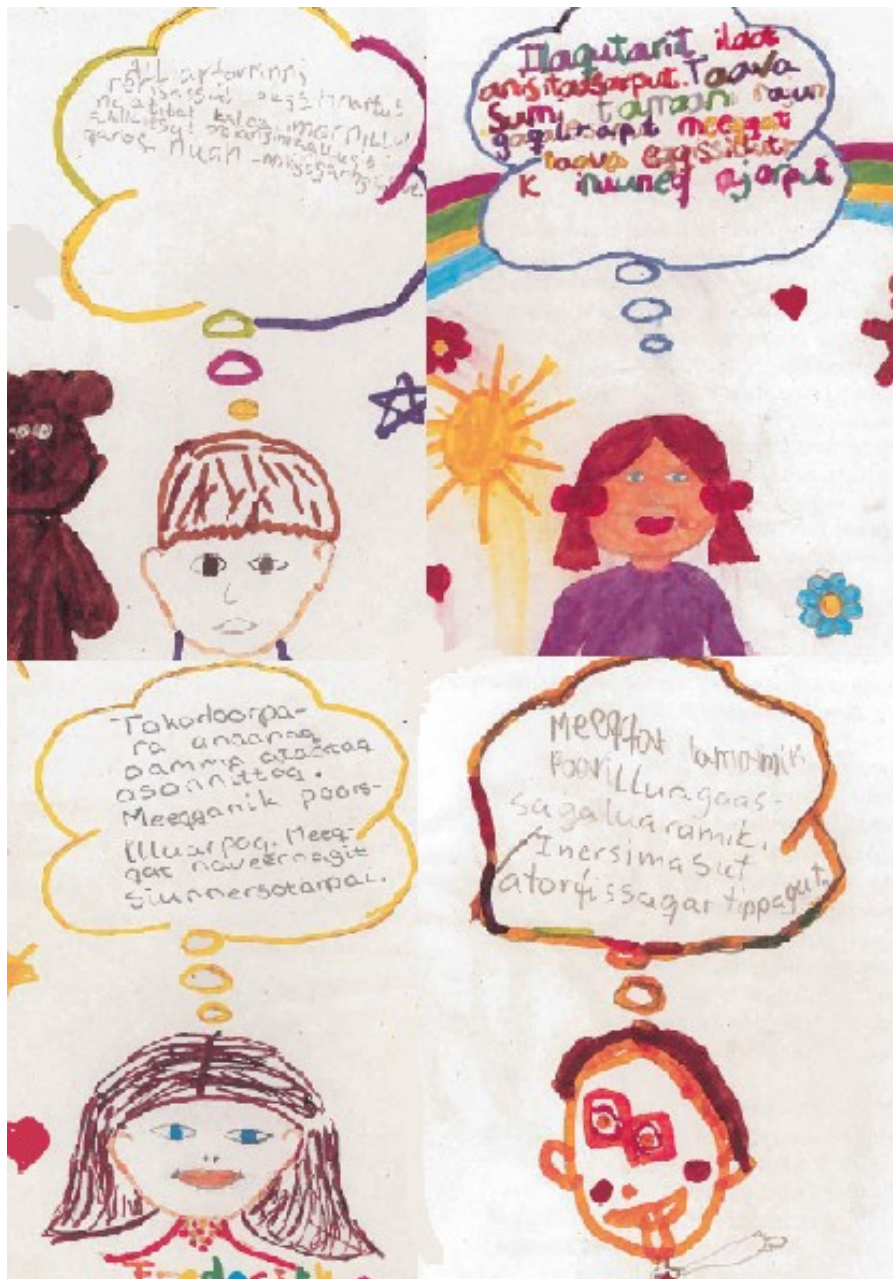

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni siunnersuiffik
pillugu nassuiaat

Imai

Imai

.....	2
Aallaqqaasiut.....	3
Eqikkaaneq.....	5
Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavigisaasa meeqqat pisinnaatitaaffiitut tunngasunut atorneqarnerat.....	7
Pissutsit nalinginnaasut.....	9
Meeqqat tungaannit isiginnineq.....	9
Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnut piumasaqaatit.....	13
.....	14
Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaanni suliaqarfimmut ilusiliussaq	
.....	15
Ilusiliussaq pillugu nalinginnaasut.....	15
Meeqqat oqaaseqartartuat.....	17
Allattoqarfik/MIPI.....	19
Ilusiliussamik eqikkaaneq.....	20
Nunani Avannarlerni meeqqanut ombudeqarneq aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigeeqarneq	
.....	20
Danmarkimi Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit.....	21
Sverigemi Meeqqanut Ombudeqarfik.....	23
Islandimi Meeqqanut ombudeqarfik.....	23
Inerniliussat inassuteqaatillu.....	26
Innersuussutit.....	26

Aallaqqaasiut

Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiisa pisortanit isumagineqarnissaannut ilusiliussaasinnaasunik imaqtumik nassuiaasiornissamut Inatsisartut 2010-mi upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartussamik Inatsisartut 2009-mi ukiakkut ataatsimiinneranni Naalackersuisut imminnut pisussaaffilerput.

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasutigut MIPI-p inissisimanagera pillugu aalajangiussassatut siunnersuutip 135-ip UKA 2009-mi suliarineqarnerata nalaani Naalackersuisut oqaatigaat, "piginnaaneqarfik MIPI-p ingerlatsiffigisaa arlaatigut annertusaavigineqassasoq, arlaatigut siunnersuineramik suliaqarsinnaasunngorlugu", aammalu meeqqanik inuusuttunillu sullissinermi siunnersuineramik suliaqarneq politikikkut arlaannaannulluunniit pituttorsimasuusariaqanngitsoq. Ilanngullugulu Naalackersuisut oqaatigaat meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni ataatsimut isiginnilluni periusissiorluni suleriaaseqarnermi MIPI siunissami suliamut akuutinneqassasoq.

UKA 2009-mi aalajangiussassatut siunnersuutip 60-ip, ilaatigut meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiisa pisortanit isumagineqarnissaannut tunngasumi, Naalackersuisut oqaatigaat suliaqarfimmik meeqqat atugarisaannik pisinnaatitaaffiinillu isumaginnittussamik meeqqallu soqutigisaannik illersuisussamik pilersitsiniarlutik. Meeqqat inuusuttullu pillugit suliaqarfik meeqqat inuusuttullu pillugit sulinermi Namminersorlutik Oqartussanut, kommuninut, kattuffinnut innuttaasunullu siunnersuineramik, ilisimasanillu saqqummiussaqtarnermik kaammattuuteqarnermillu imaqassaaq.

Naalackersuisut oqarnerisa Inatsisartullu tamarmiullutik isumaqatigiinnerisa kingunerisaanik meeqqat inuusuttullu pillugit siunnersuisoqarfiup pilersinneqarnissaata aallartinnissaanut 2010-mut Aningaasanut Inatsimmi konto pingaarneq 30.14.29-mi 2 mio. kr. immikkoortinneqarput.

Meeqqat inuusuttullu pillugit suliaqarfingortussap suliassai akisussaaffeqarfissaalu pillugit Naalackersuisut oqarnerat tunngavigalugu, nassuiaammi matumani ilusiliussassatut siunnersuut piumasaqaatinik suliassanillu ataani allassimasunik imaqtumik saqqummiussisoqassaaq:

- Meeqqat inuusuttullu inatsisitigut isumaqatigiissutitigullu pituttugaasunik pisinnaatitaaffiisa isumagineqarnissaat
- Meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik politikkerinik, oqartussaasunik, kattuffinnik, innuttaasunik il.il. siunnersuineq/aqqutissiuineq

- Meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik ilisimasat uppernarsaatillu katersornerat, kiisalu meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimatusarneq
- Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni kattuffiit suliaqarfiillu akimorlugit suliniuteqarnerit ataqatigiissaarnissaat

Suliaqarfiit suliassallu qulaani taaneqartut arlaqartut MIPI-p maannangaaq toqqaannartumik toqqaannangitsumillu isumagisarereermagit, meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni suliassat qulaani taaneqartut nassuiarnerannut MIPI-p inissisimanagera akuutinneqartariaqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik siunnersuisoqarfinngortussaq akuulersussatut isigalugu MIPI-p aaqjissuuteqqinnissaanut nutaamillu nassuiaateqartinnissaanut siunnersuutit nassuiaammi saqqummiunneqassapput.

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni Naalakkersuisut ungasinnerusooq isigalugu periusissiaannut atatillugu siunissami meeqqat inuusuttullu pillugit sullissiviup iluseqartinnissaa tulluurtut nalilerneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik kattuffiit suliaqarfiillu akimorlugit meeqqanut inuusuttunullu suliniutit aqunneqarnerat ataqatigiissaarnerallu nassuiaammi ilusiliussassatut siunnersuummut akuutinneqassapput.

Meeqqat atugarisaasa pisinnaatitaaffiisalu peqqissaartumik atorluarsinnaasumillu isumaginissaannut meeqqat inuusuttullu pillugit sullissiviup politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqannginnissaata eqaatsumillu sinaakkuserneqarnissaata qanoq ililluni qulakkeerneqarnissaannik apeqqut nassuiaammi qitiutinneqarpoq.

Inatsisartut 2010-mi upernaakkut ataatsimiinneranni meeqqat pisinnaatitaaffiisa atugarisaasalu pisortanit isumagineqarnissaat pillugu oqaluuserinninnermut nassuiaat tunngavigineqassaaq. Inatsisartut 2010-mi Upernaakkut Ataatsimiinnerminni oqaluuserinninnerat tunngavigalugu 2011-imi atortussanngortitaasussanik aalajangersimasunik siunnersuuteqarnikkut malitseqartitsinissaq Naalakkersuisut pilersaarutigaat.

Eqikkaaneq

Meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffiisa pisortanit isumagineqarnissaannut ilusiliussaasinnaasunik imaqartumik nassuiaasiornissamut Inatsisartut 2010-mi upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartussamik Inatsisartut 2009-mi ukiakkut ataatsimiinneranni Naalackersuisut imminnut pisussaaffilerput.

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni Naalackersuisut ungasinnerusoq isigalugu periusissiaannut atatillugu siunissami meeqqat inuusuttullu pillugit sullissiviup iluseqartinnissaa tulluartut nalilerneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik kattuffiit suliaqarfiillu akimorlugit meeqqanut inuusuttunullu suliniutit aqunneqarnerat ataqatigiissaarnerallu nassuiaammi ilusiliussassatut siunnersuummut akuutinneqassapput.

Inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaannut illersorneqarnissaannullu naalagaaffiit suliffeqarfiinut tunngaviusussanik arlaqartunik Naalagaaffiit Peqatigiit 1993-imi suliaqarput, Parisimi tunngavigisanik taagorneqartunik. Tunngaviusutigut aallaavittut oqaatigineqarpoq, inuit pisinnaatitaaffii pillugit naalagaaffiit suliaqarfiisa pisinnaatitsissut, immikkut ittumik ilisimasat kiffaanngissuseqarnerlu tamaasa assigiimmik naleqartillugit tunngavigissagaat. Tamatuma saniatigut suliaqarfik nammineerluni namminiussuseqassaaq aammalu aningaasaqarnikkut aqqissugaanikkullu aalajangersimasumik annertussusilimmik qulakkeerinniffiqineqassalluni.

Meeqqat pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaat illersornissaallu pillugit naalagaaffiit suliaqarfiinut kiffaanngissuseqartunut Parisimi tunngavigisat aallaavigalugit Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaa 2002-mi malittarisassiorpoq. Malittarisassat nalinginnaasumik isikkoqartitaapput, nunanilu tamani qanorluunniit angitigigaluartuni qanorluunnillu aqqissugaagaluartuni atortussangortinneqarsinnaallutik. Tamatuma kingunerisaanik suliaqarfimmuut ataatsimut imaluunniit suliaqarfinnut arlaqartunut, meeqqat pisinnaatitaaffiik peroriartornerminnilu atugarisaannik isumaginniffiusunut atatillugu malittarisassat najoqqutassat atorneqarsinnaapput.

Suliffeqarfimmuut meeqqat pisinnaatitaaffiik isumaginnittussamut meeqqanik inuusuttunillu akuutitsinissaq pingaaruteqartumik piumasaqaataavoq. Meeqqat kanngunarsarneqarnissamut atonerlunneqarnissamullu sutigut tamatigut illersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut pingarnerutillugu tunngaviusut arlaqartut Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqaatigiissutaanni aalajangersagaapput. Isumaqaatigiissummili immikkuullarissumik nutaartaasoq tassaavoq meeqqap akuutinneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera. Meeqqat pisinnaatitaaffiisa atugarisaasalu isumagineqarnissaannut suliffeqarfinnik pilersitsinermut atatillugu, meeqqat isumaasa akuutineqarnissaat sulinermut pingaaruteqartumik ilaasoq Naalagaaffiit Peqatigiit erseqqissaatigaat.

Nassuiaammi ilusiliussami suliffeqarfik ataatsimoortoq, meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinniik, meeqqat oqaaseqartartuannik, kiisalu allattoqarfimmik MIPI-mik imaqartoq pineqarpoq. Meeqqat oqaaseqartartuannik isumaavoq meeqqanut ombudsmandimik pilersitsinngikkaluarluni meeqqat inuiaqatigiinni maalaaruteqarfigisinnaasaannik pissusiviusutigut qulakkeerinninnissaq. Ilusiliussami meeqqat oqaaseqartartuat tassaavoq meeqqat inuusuttullu aamma inuiaqatigiinni maalaaruteqartarfiit akornanni perorsaarpalaartumik attaveqaatitut ataqatigiissitsisussa. Pisinnaatitaaffiit pillugit apeqqutini qanorluunniit ittuni meeqqat siunnersorneqarnissamut aqutissiorneqarnissamullu erseqqissumik tikikkuminartumillu aqutissaqarnissaasa qulakkeernissaat meeqqat oqaaseqartartuata suliassaraa.

Nunani Avannarlerni naalagaaffiit suliffeqarfii meeqqat pisinnaatitaaffiik inuiaqatigiinni isumaginnittussat tallimaapput imminnut assersuunneqarsinnaasut. Nunani avannarlerni suliffeqarfiit tamarmik kiffaangissuseqarnerat oqartussaassuseqarnerallu inatsisitigut aalajangersagaammat, aammalu nalunaarutini, ilitsersuutini assigisaanniluunniit allassimammat ilisarnaataavoq. Ilanngullugulu aqutissiuinerup siunnersuinerullu saniatigut, assersuutigalugu oqartussaasunit suliffeqarfinnillu nassuiaatinik piniarnissamut suliffeqarfiit pisinnaatinneqarnertik tamarmik ilisarnaatigaat.

Nassuiaammi matumani ilusiliunneqartumi Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavigisai aamma Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata suliffeqarfinnut meeqqat pisinnaatitaaffiik suliaqartunut malittarisassiai malinneqarput. Suliffeqarfiup politikikkut kiffaangissuseqarnissaa, siunnersuinermik paasissutissiinermillu aamma suliaqarnissaa, kiisalu meeqqat inuusuttullu akuutinneqarnissaat aamma maalaaruteqartarfiusunut pissusiviusutigut aqutissaqarnissaat tunngaviusut pingaarnersaraat.

Ilusiliussaq suliarineqarpoq suliaqarfiup suliamut attuumassuteqartup kiffaangissuseqartullu pilersinnissaa siunertaralugu, ineriartornermi pissutsit eqqarsaatigalugit meeqqat pisinnaatitaaffiik isumaginninnissamut aamma suut assigiinngitsut eqqarsaatigalugit meeqqat tungaannit isiginninnerup siuarsarnissaa piginnaasaqarfigissallugu – ilaatigut meeqqat pisinnaatitaaffiisa peroriartornerminnilu atugarisaasa ataavartumik nalilersorneqarnissaasa qulakkeernerisigut.

Ilusiliussassatut siunnersuutigineqartut naapertorlugit suliffeqarfiup politikikkut kiffaangissuseqartup meeqqanut tunngasut politikikkut, allaffissornikkut nalinginnaasumillu inooqataasunut nukittorsaataanissaa nalinerneqarpoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavigisaasa meeqqat pisinnaatitaaffiit tunngasunut atorneqarnerat

Inuit pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit illersorniarlugillu naalagaaffiit suliffeqarfiit tunngaviusunik arlaqartunik Naalagaaffiit Peqatigiit 1993-imi suliaqarput; taakku Parisimi tunngavigineqartunik taagorneqarput ¹.

Tunngaviusutigut aallaavittut oqaatigineqarpoq, inuit pisinnaatitaaffii pillugit naalagaaffiit suliaqarfiisa pisinnaatitsissut, immikkut ittumik ilisimasat kiffaanngissuseqarnerlu tamaasa assigiimmik naleqartillugit tunngavigissagai. Tamatuma saniatigut suliaqarfik nammineerluni namminiussuseqassaaq aammalu aningaasaqarnikkut aaqqissugaanikkullu aalajangersimasumik annertussusilimmik qulakkeerinniffigineqassalluni. Aammattaaq suliaqarfimmi aalajangersimasumi naalagaaffiup aamma nunat tamat anguniagaannut atatillugu suliffeqarfiup ilimagisatigut suleriaatsikkullu ilisimasaqarnissaa pingaaruteqarpoq. Naalagaaffiit suliffeqarfiisa naalagaaffimmut inuiaqatigiinnilu inuinnarnut tunngatillugu kingunissalimmik illuatungiliuttuunissaat tunngavigisatigut qulakkeerneqassaaq, ataatsimoorussamik anguniagaq siunertaralugu: Inuit pisinnaatitaaffiisa qulakkeerneqarnissaat.

Meeqqat pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaat illersornissaallu pillugit naalagaaffiit suliaqarfiit kiffaanngissuseqartunut Parisimi tunngavigisat aallaavigalugit Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaa 2002-mi malittarisassiorpoq. Malittarisassat nalinginnaasumik isikkoqartitaapput, nunanilu tamani qanorluunniit angitigigaluartuni qanorluunnillu aaqqissugaagaluartuni atortussanngortinneqarsinnaallutik. Tamatuma kingunerisaanik suliaqarfimmut ataatsimut imaluunniit suliaqarfimmut arlaqartunut, meeqqat pisinnaatitaaffiit peroriartornerminnilu atugarisaanik isumaginniffiusunut atatillugu malittarisassat najoqqutassat atorneqarsinnaapput.

Suliaqarfimmi Naalagaaffiit Peqatigiit malittarisassaannut Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqaatigiissutaat tunngavigineqarput.

Malittarisassatigut takuneqarsinnaavoq suliaqarfimmut sullissisussanik, suliffeqarfimmik ataatsimiititaliamilluunniit nunat tamarmik pilersitsisariaqartut, taakkualu NGO-nit ², eqqarsaqqissaartartut/upperisarsiorlut akornannit, ilisimatusarfimmit/immikkut ittumik ilisimasalinnit, naalakkersuineramik suliaqartunit kiisalu qitiusumik allaffeqarfiit sinniisaannik inuttaqartariaqarlutik. Taaneqartut kingullit taamaallaat siunnersuinissamat piginnaatitaassapput. Oqartussaaffik inatsisiliornikkut pilersinneqassaaq, ingerlaavartuunissaanik qitiusumillu piumasaqaatinik qulakkeerisumik: Kiffaanngissuseqarneq aamma tamat oqartussaaqataanerat.

¹ Naalagaaffiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Suliffeqarfimmut Parisimi tunngaviusut (National Human Rights Institutions) naalagaaffiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit suliaqarfiit 1991-imi siullermeertumik ataatsimiinneranni suliarineqarput, aammalu Naalagaaffiit Peqatigiit oqartussaasuinit 1993-imi ataatsimeersuarnermi akuersissutigineqarlutik.

² NGO (non-governmental organization) suleqatigiiffimmut naalagaaffimmit aqunneqanngitsunut tuluttut taaguutaavoq – assersuutigalugu peqatigiiffimmut, soqutigisaqaatigiiffimmut, inuit kattuffiit il.il.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata suliassat iliuuserisinnaasallu arlalissuit, suliffeqarfiup meeqqat pisinnaatitaaffiik isumaginnittuusup atorsinnaasai imaluunniit atortariaqagai taagorpai. Suliffeqarfiit meeqqat tikillugit suleriaaseqarnermik tunngaveqalernissaat salliulluni pingaaruteqarpoq, taamaasilluni meeqqat suliffeqarfimmut toqqaannartumik isersinnaassallutik. Meeqqat ajoquserneqarnissamut immikkut ulorianartorsiortut suliffeqarfimmit isiginiarneqarnissaat annerusumik pingaaruteqarpoq, meeqqallu akuutinneqarnissaat isumasiorneqarnissaallu assigisaanik pingaaruteqarlutik – assersuutigalugu meeqqat oqallittarfiat meeqqanik inuttaqartut atorlugit.

Suliffeqarfik kiffaanngissuseqarluni immikkuullarissumillu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit pisortanut naalackersuinermillu suliaqarfiusunut nalunaarusiorsinnaasuusaaq. Suliffeqarfiup nalunaarusiaasa il.il. malitsigisaanik, suliffeqarfiup nalilersuineri anguniakkatullu kaammattuutai naalackersuinermik suliaqartunit oqaluuserineqarsinnaaqullugit aamma Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummik oqartussaasut malitaqarnersut nalilersuisinnaaqullugit nalunaarusiat il.il. Inatsisartuni ukiumoortumik oqaluuserineqartassapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit malittarisassai naaportorlugit innuttaasut naammagittaalliutaannik suliffeqarfik suliaqarsinnaasariaqarpoq, taamaasilluni inunnit ataasiakkaanit naammagittaalliutit suliffeqarfiup tusaaniarsinnaassallugit suliarisinnaassallugillu, suliffeqarfillu misissuisinnaassaaq, ilisimannittunik apersuisinnaassalluni uppersaatinillu tunineqarsinnaassalluni. Tamatuma saniatigut meeqqat pisinnaatitaaffii unioqutinneqaraangata meeqqat illersorneqarnikkut, naammagittaalliormi suleriaaseqarnikkut il.il. pitsaasumik sakkussaarnissaat suliffeqarfiup qulakkeerniartussaavaa. Tamatuma saniatigut meeqqat eqqartuussivinnut suliassiinissamik kissaateqartut – pingaartumik meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutip malinneqarnissaanut atatillugu – suliffeqarfiup ikiorsinnaassavai.

Qulaani allanneqartut saniatigut suliffeqarfinnut meeqqat pisinnaatitaaffii peroriartorminnilu atugarisaat pillugit suliaqartunut atatillugu pissutsit ataani taaneqartut Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata pingaaruteqartutut taavai:

- Meeqqat pillugit isumaqatigiissutip oqartussaasunit malinneqarnera suliffeqarfiup nakkutigissavaa.
- Naalackersuisunut Inatsisartunullu atatillugu illugiilluni tusarniaaffiginissamut siunnersorneqarnissamullu pisussaaffeqartoqassaaq.
- Tamanut ammasumik ilisimatitsinissamut suliffeqarfik pisussaaffeqassaaq, inuiaqatigiinnilu ataatsimooqatigiinnut aalajangersimasunut atatillugu ilinniartitsinissamut pisussaaffeqassalluni.
- Suliffeqarfiup suliassat inatsisilerinermut/allaffissornikkut ingerlatsinermut tunngasut suliarisinnaassavai, inassuteqaatinillu suliaqarsinnaassalluni.
- Suliffeqarfik suleqatigiissitanik pilersitsinissamut periarfissaqassaaq.
- Akuttunngitsumik ataatsimiittoqartassaaq.
- Ukiumoortumik nalunaarusiortoqartassaaq.
- Suliffeqarfik tamanut ammasuunissamik pisussaaffeqarpoq

- Suliffeqarfik iliuuseqartarluni NGO-nut attuumassuteqassaaq.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiitaliaa naapertorlugu nunat ataasiakkaat suliaqartunik arlalinnik peqarsinnaapput, soorlu meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnik, meeqqat naammagittaalliortarfiannik ombudimik il.il. peqarlutik. Taamaattoq piginnaaneqarfiusut tamaasa suliffeqarfimmut ataatsimut katersuunneqarsinnaapput, atugassarititaasut akisussaaffitsigullu aaqqissuussaaneq apeqqutaatillugit.

Pissutsit nalinginnaasut

Meeqqat tungaannit isiginninneq

Suliffeqarfimmut meeqqat pisinnaatitaaffiinnik isumaginnittussamut meeqqanit inuusuttunillu tikikkuminartuunissaq takuneqarsinnaanissarlu tunngaviusumik piumasaqaataavoq. Anguniagaqarfiusut annerusumik meeraallutillu inuusuttuummata, suliffeqarfiup tamatumunnga isummersimanissaa pingaaruteqarpoq. Angusaqarfiulluartumik periusissiornermi anguniagaqarfiusut pisariaqartitaasa soqutigisaasalu annertuumik ilisimasaqarfiginissaat qitiusussaavoq. Takuneqarsinnaanissamut atatillugu suliffeqarfiup meeqqanut inuusuttunullu atatillugu imminut qanoq ussassaarutiginnissaata

nalilersoqqissaarnissaa pingaaruteqarpoq. Tikinneqarsinnaanissamut atatillugu suliffeqarfiup meeqqanut inuusuttunullu atatillugu ammasuunissaa taakkunungalu orniguttarnissaa pinngitsoorneqarsinnaangilaq. Tamatuma saniatigut suliffeqarfik meeqqanut inuusuttunullu sammititanik neqeroorutissanik suliaqarsinnaassaaq, kinaassutsimik isertuussineq, qanoq sukkatigisumik periuseqarnissaaq il.il. Pillugit apeqqutinut tunngatillugu meeqqat inuusuttullu tungaannit isiginnissinnaassalluni.

Suliffeqarfimmut meeqqat pisinnaatitaaffiinik isumaginnittussamut meeqqanik inuusuttunillu akuutitsineq piunasaqaataavoq alla pingaaruteqartoq. Meeqqat kanngunarsarneqarnissamut atornerlunneqarnissamullu sutigut tamatigut illersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut pingarnerutillugu tunngaviusut arlaqartut Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaanni aalajangersagaapput. Isumaqatigiissummili immikkuullarissumik nutaartaasoq tassaavoq meeqqap akuutinneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera. Meeqqat pisinnaatitaaffiisa atugarisaasalu isumagineqarnissaannut suliffeqarfinnik pilersitsinermut atatillugu, meeqqat isumaasa akuutineqarnissaat sulinermut pingaaruteqartumik ilaasoq Naalagaaffiit Peqatigiit erseqqissaatigaat. Suliaqarfiusumi pineqartumi nunani avannarlerni suliffeqarfiit ataatsimoorutigaat, meeqqat namminneq eqqarsaatiminnik, isummaminnik misigisartakkaminnillu allaaserisartagaat ilaatinneqartarmata. Tunngavigineqartoq tassaavoq, suliap pitsaanerulernissaanut meeqqanullu attuumassuteqarnerulernissaanut meeqqat isummiussaat siunnersuutaallu iluaqutaasinnaasut.

Meeqqat pillugit Isumaqatigiissut atuutillermalli meeqqat inuusuttullu isumaasa isiginnittaasiisalu akuutinnissaannut periutsit ukkatarineqarnerulerput. Assersuutigalugu Nunani Avannarlerni meeqqat attaveqatigiiffii oqallittarfiilu arlaqartut atuupput, oqallinnerni assigisaannilu meeqqanik akuutitsinermik saniatigut, aamma meeqqat inuusuttullu pillugit misissuinerni, naatsorsueqqissaarnerni assigisaannilu paasissutissanik aallerfittut pingaaruteqartumik inissisimapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii Kalaallit Nunaata atuuttussanngortinnikuuvai, taamaaliornermigut inatsisitigut isumaqatigiissummumut naapertuuttunik pisussaaffilerluni. Taamaalillunittaaq Kalaallit Nunaata meeqqat peqataatinnissaannut pilersaarusiortarnissamut pisussaaffilerpoq artikel 12 naapertorlugu. Artikel 12-mut oqaaseqaatini allassimavoq, inersimasut akisusaaffingaat qulakkiissallugu, meeqqat tamarmik isummaminnik anitsisinnaanissaat, tamannalu pitsaasumik ingerlanneqarsinnaasoq. Meeqqat tusaaneqarnissaminnut sorsuutigineqqaassanngillat.

Harry Shier Nicaraguami Centre for Education in Health and Enviroment-meersoq tallimanngorlugu immikkoortikkaminik ilusiliorsimavoq, oqaaserlu meeqqat peqataatinneqartarnissaat tallimanngorlugu qaffakkiartortunik immikkoortillugu.

1. Meeraq tusaaniarneqassaaq
2. Meeraq isummaminik annitsinissaminut ikiorneqassaaq
3. Meeqqap isumai isiginiarneqassapput

4. Meeraq aalajangiiniarnerni peqataatinneqassaaq
5. Meeraq aalajangiinernut sunniuteqaqataassaaq akisussaaqataallunilu

Nordisk Ministerrådip saqqummersitaa "Modeller for barns medvirkning" malillugu minnerpaamik qullasissutsit siulliit pingasut artikel 12-ip malitsinniarnerni ilaatinneqarput. Saqqummersitaa assersuutinik katersugaataavoq, allaaserineqarsimallutik pisuusaartitat meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni ersaarissuunissamat, tigussaasuutitsinermut peqataatitsinermullu tunngasuullutik

Inatsisitigut aamma tunngaviusumik eqqarsaatit

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliffeqarfiup, meeqqat inatsisitigut tunngaviusumillu pisinnaatitaaffiinik isumaginnittuusup, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat iluaqutissalimmik aallaavigisinnaavaa, isumaqatigiissutimmi meeqqat pisinnaatitaaffiinut inuunerminnilu atugaannut atatillugu politikikkut isummernissaq mikinngitsumik inatsisitigut tunngavissimmagu. Taamaalilluni anguniagassatut naleqquttut arlaqartut oqallinnissamullu siumut isigisumik aallaavissaq atuuttunillu allannguutissat isumaqatigiissutikkut nalunaarutigineqarput. Tamatuma kingunerisaanik siunnersuisoqatigiinnut salliullutik suliniuteqartartunut avammullu isigisunut, meeqqat sutigut tamatigut atugarisaannik pisinnaatitaaffiinillu isumaginnittuusunut isumaqatigiissut tunngavigissallugu naleqqulluarpoq.

Suliffeqarfimmut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliaqartumut atatillugu, nunami inatsisiliorneq pinnagu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaata tunngavittut atorneranut pitsaaqutaasoq tassaavoq, isumaqatigiissut inatsisitigut uppersaataaginnarani aamma asserluinnaanik politikikkut sakkussaagami. Isumaqatigiissutip oqaasertalersornera siumut isigisumik isumasiorneqarsinnaavoq, siunissamullu sammitinneqarluni, tamatuma kingunerisaanik meeqqat atugarisaasa pisinnaatitaaffiisalu ataavartunik nalilersoqqinneqartarnissaat siunniunneqarluni. Tamatuma kingunerisaanik inatsisitigut politikikkullu pitsannguinnissamat periarfissaqartuassaaq, taamaasillunilu meeqqat tungaannit isigalugu inuiaqatigiit ineriartornerisa nakkutiginnissaannut isumaqatigiissut sakkussatut tulluurtunngorpoq, inatsiseqarnermi suut nalorninartuunerisa paasinissaannut kiisalu siumut isigisumik anguniagassatut kaammattuusiornermi sakkussatut tulluurtunngorluni.

Suliffeqarfik meeqqat pisinnaatitaaffiinik suliaqartoq meeqqat atugaasa pisinnaatitaaffiisalu siuarsarnissaannut sulinermini Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaanik aallaaveqarnermigut atorluarsinnaasunik sinaakkutaqartinneqassaaq. Tamatuma saniatigut Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummik aallaaveqarnikkut suliffeqarfiup politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqannginnera erseqqissarneqassaaq, taamaasiornikkullu nammineq aalajangiinini tunuliaqutaralugit iliuuseqarnissamat periarfissaqalissalluni. Nunani suliffeqarfiit meeqqat pisinnaatitaaffiinik suliaqartut meeqqat atugarisaasa nukittorsaavigneqarnissaannut pitsaasumik tapertaqarsinnaassagunik politikikkut kiffaanngissuseqarnissaat aalajangiisumik pinngitsoorneqarsinnaanngitsoq Naalagaaffiit

Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata erseqqissaatigaa. Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliffeqarfinnik kiffaanngissuseqartunik nunat tamarmik pilersitsinissaat Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliap General Comment No. 2-mi (2002) kaammattuutigaa, suliffeqarfiillu taakku – politikikkut-ingerlatsinermillu suliaqartut oqaloqatigisarlugit – meeqqat atugarisaannik nakkutiginninnermut pitsanngorsaanermullu peqataasinnaapput³.

Kalaallit Nunaannut atatillugu suliffeqarfimmi meeqqat pisinnaatitaaffiinik suliaqartumi politikimut tunngasortaata naammagittaalliortarfimmullu ombudimut tunngasortaata immikkoortinnissaat iluaqutaassaaq. Tamatumunnga ilaatigut pissutaapput inatsisitigut tunngaviusoq pillugu apeqqut ombudsmandeqarfiusullu qanoq paasineqarnera. Danmarkimi pissusiusut assigalugit Kalaallit Nunaanni ombudsmandeqarnermut Inatsisini Tunngaviusuni § 55 tunngavigineqarpoq, taamaasilluni Inatsisartut sinnerlugit oqartussaasutut akisussaassuseq pillugu suliani, nammineq inuttut, inatsisitigut nalinginnaasumik kiffaanngissuseqartumillu nakkutilliisinnaaneq piumasaqaatigineqarluni. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni ombudsmandeqarfiup meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliffeqarfik, ingerlatsinermut oqartussaasut inatsisitigut nakkutigineqarnerisa saniatigut allanik suliaqartoq, pisortatigoortumik suleqatigissallugu suleriaatsikkut ajornartorsiutigissavaa. Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliffeqarfiup nammineerluni iliuuseqarsinnaaneranut kiffaanngissuseqarneranullu atatillugu taamatut ilusiliineq naapertuutinnigitsunik killiliissaaq, tassami Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 8, 3. december 2009-meersoq naapertorlugu ombudsmandi Inatsisartunit toqqarneqartarpoq, suliallu oqartussaasut akisussaananerannut tunngasut inatsisitigut suliarisarlugit. Naalagaaffiit Peqatigiit National Human Rights Institutionsinut (Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit nunat suliffeqarfiinut) kaammattuutaannut tamanna naapertuutinnigilaq⁴, iliuuseqarnissamut kiffaanngissuseqarneq aammalu arlaannaannulluunniit attuumassuteqannginneq aalajangiisumik piumasaqaatit erseqqissaatigineqarmat.

Meeqqat siunnersuisoqatigiivi ombudeqarfiusup assigisaanik aaqqissuusssaanikkut sinaakkuteqartitaallutik suliaqartillugit ilusiliinikkut, arlaannaannulluunniit attuumassuteqannginnissamut kiffaanngissuseqarnissamullu atatillugu naapertuutinnigitsumik killilersorneqarsinnaapput. Tamatuma saniatigut suliffeqarfik suliassanik politikikkut apeqqutunik isummertariaqalernermik kinguneqartunik suliassinneqaraangat, ombudeqarfiup politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqannginnera qularineqalersinnaavoq. Taamaattumik killilersuinerit suullu pineqarnerannik paatsiveerunnerit pitsaaliorniartugit siunnersuinerimik sulinerup ombudeqarfittullu sulinerup avissaartissimanissaat pisariaqarpoq.

³ Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 2 (2002): The role of independent human rights institutions in the promotion and protection of the rights of the child

⁴ Tak. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Nunat Suliffeqarfii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavigisaat pillugit immikkoortoq 3

MIPI-p siunissami piginnaasaqarfissai aaqqissugaanissaalu eqqarsaatigalugit ilisimasaqarfiup meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliaqarfiusumi ilisimasaqarfiup ilisimasani katersuiffittut, paasissutissiisarfittut uppersaaveqarfittullu immikkoortoqarfiulluni inissisimassasoq eqqarsaatigineqarpoq. 2008-mi ukiumoortumik nalunaarummi MIPI-p politikikkut kiffaangissuseqarnerunissaq ujartorpa, peqatigisaanilli tamatigoortumik piginnaasaqarneq tunngaveqarnerlu, siulersuisut ullumikkut sinnersimasaat, pigineqanngippat, meeqqanut inuusuttunullu tunngasut tamakkerlugit isumagisinnaanagit MIPI-p nassuerutigalugu.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliaqarfimmu kiffaangissuseqartumut MIPI-p inissinneratigut, MIPI politikikkut annerusumik kiffaangissuseqalissaaq, peqatigisaanillu siunnersuisoqatigiit immikkut ittunik ilisimasaqarnerisigut suliamut tunngasunik tamatigoortunik piginnaasaqarfeqalissalluni. Tamatuma saniatigut aqutsisoqarneq sinnisoqarnerlu ilisimasaqarfiup 2008-mi ukiumoortumik nalunaarusiamini ujartugai, taamatut inissiinikkut MIPI-mut qulakkeerinnissutigineqassapput. Illuatungaatigullu meeqqat siunnersuisoqatigiivi MIPI-p piginnaasaqarfiinik iluaqutaasumik toqqaannartumillu atuisinnaassapput. Taamaattumik suliaqarfiit taakku marluk imminnut ataqatigiissinnerat pitsaasumik sunneqatigiinnermik kinguneqassaaq, suliaqarfiusunullu marluusunut iluaqutaassalluni

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnut piumasaqaatit

Piginnaasaqarfiit suliaqarfiillu eqqarsaatigalugit meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit kiffaangissuseqartuunissaat nassuaammi aallaavigineqarpoq. Naalaagaaffiit Peqatigiit kaammattuutaat naapertorlugit meeqqat inuunerminni atugaat pisinnaatitaaffiilu pillugit apeqqutit siunnersuisoqatigiinni ilaasortat tamatigoortunik aamma suliaqarfiit akimorlugit ilisimasaqarfigissavaat. Meeqqat pillugit isumaqatigiissut aallaavigalugu meeqqat atugarisaasa pisinnaatitaaffiisalu tunngavimmikkut siuarsarnissaat siunnersuisoqatigiit pingaernerutillugu piginnaasaqarfigissavaat suliaqarfigissallugulu, ilanngullugulu inuiaqatigiit ineriartornerat meeqqat tungaannit isigalugu nakkutigissallugu. Sulinnermut tamatumunnga atatillugu meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit NGO-nik aamma nunat tamat akornanni suleqatigiiffinnik attuumassuteqartunik suleqateqarsinnaapput.

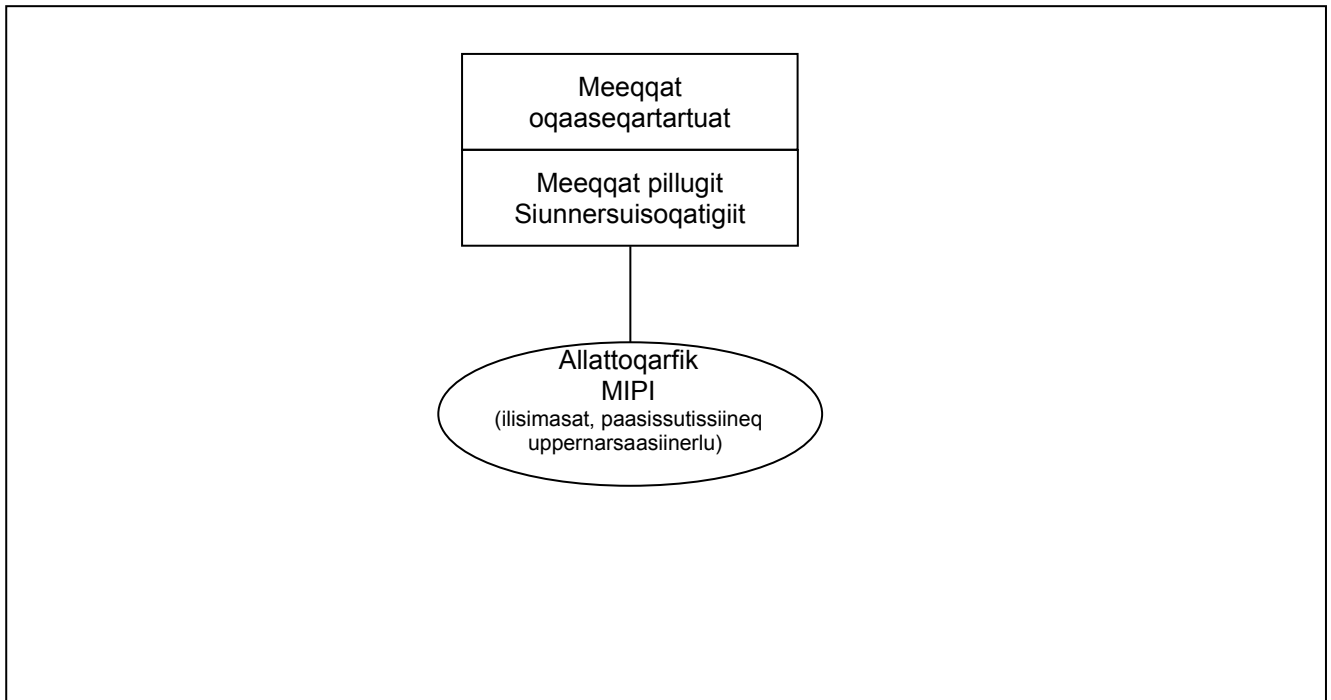
Piginnaasaqarfinnut suliaqarfinnullu atatillugu isiginiaraanni, meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu tamanut sinnisutut takussaasutut tikikkuminartutullu malunniuteqarnissaat piumasaqaataavoq. Taaguutaatigummi ersereerpoq siunnersuisoqatigiit meeqqat inuusuttullu pillugit apeqqutit tamaasa pillugit innuttaanut, kattuffinnut oqartussaasunullu siunnersuinissamik aqutissiuinissamillu neqerooruteqartartuusoq. Pingaernerutillugu anguniagaqarfiusunut: Meeqqanut inuusuttunullu attaveqarnissamik attaveqatigiinnissamillu qulakkeerisumik periusissioinissaq tamatumunnga atatillugu immikkut unammillernartuuvoq. Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit inuiaqatigiinni oqallinnermut peqataanerannut atatillugu aamma taamatut ippoq, meeqqammi isumaat, pisariaqartitaat il.il. siunnersuisoqatigiit saqqummiussaasigut ersersinneqartariaqarmata.

Meeqqat peroriartornerminni atugarisaannik pisinnaatitaaffiinillu inuinnaat ilisimasaat siuarsarniarlugit siunnersuisoqatigiit ilisimatusarnernik, misissuinernek il.il. aallartitsinissamut periarfissaqartariaqarput, tamannalu pisinnaavoq siunnersuisoqatigiit allattoqarfiat MIPI-mik ilaqartoq aqutugalugu, pisariaqarpallu avataaniit suleqatit, suleqatigiinnerisigut. Siunnersuisoqatigiit suliaqarfiit akimorlugit piginnaasaqarneri ilisimasaasalu annertusineri tunngavigalugit, siunnersuisoqatigiit politikikkut ingerlatsinermillu suliaqartunut isummaminnik anguniagassatullu innersuussutiminnik saqqummiussisinnaapput.

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsoq politikikkut ingerlatsinermillu suliaqartunut tunngatillugu arlaatigut nakkutilliisuussaaq, tamanna ilaatigut pisinnaavoq Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimiititaliaannut nalunaaruteqarnermut atatillugu nalunaarutip malitsigisaanik nalunaaruteqarnikkut, aamma ataatsimiititaliap paasiniaalluni tusarniaanerini NGO-t peqataanerinut atatillugu. Tamatuma saniatigut politikikkut-ingerlatsinermik suliaqartuni pilersaarutit/suliniutit attuumassuteqartut meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnit ilisimaneqarnissaat tulluartuuvog.

Politikikkut kiffaangissuseqarneq malunnaateqartinniarlugu tunngavissilluarniarlugulu, aningaasanut inatsisikkut aningaasalersorneqarnerup saniatigut meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit aningaasaliisussarsiorsinnaasariaqarput. Tamanna aningaasaateqarfiit, inuussutissarsiorlut il.il. aqutugalugit pisinnaavoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaanni suliaqarfimmut ilusiliussaq

Ilusiliussaq pillugu:

Ilusiliussaq tassaavoq meeqqat pillugit suliaqarfik politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsoq, politikikkut ingerlatsinermillu suliaqartunut ataqatigiissaagaasumik pisortatigoortumik suleqateqartoq, aammalu ilisimasat siaruarnisaannik, ataqatigiissaarinissamik il.il. qulakkeerisussaq.

Meeqqat oqaaseqartartuat aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit namminneq allattoqarfeqarput MIPI ilagalugu, aningaasatigit (allatut ittumik aningaasalersorneqarnissaq periarfissaralugu) inatsiseqarnikkullu sinaakkusiussatigit atugassarititaasut tunngavigalugit meeqqat pisinnaatitaaffii atugarisaallu pillugit suliaqartut.

Meeqqat oqaaseqartartuat meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinni siulittaasuvoq. MIPI meeqqat siunnersuisoqatigiivisa allattoqarfianut ilaalluni peqataassaaq.

Ilusiliussaq pillugu nalinginnaasut

Parisimi tunngavigisat aamma Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimiititaliaata kaammattuutai kiisalu immikkoortuni siuliini isummersuutit ilusiliussami aallaavigineqarput. Tassaniipput suliaqarfiit ataatsimoortut, tassaasut meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit, meeqqat oqaaseqartartuat, allattoqarfik MIPI-mik ilaqartoq.

Meeqqat oqaaseqartartuannik tunuliaqutaasumik eqqarsaataasoq tassaavoq meeqqat naammagittaalliortarfiannik ombudimik pilersitsinngikkaluarluni, meeqqat inuiaqatigiinni pissusiviusutigit naammagittaalliteqarfigisinnaasaannik qulakkeerinissaq. Ombudsmandimut naleqqiullugu meeqqat oqaaseqartartuat assigisaanik inatsisitigit piginnaaffeqanngilaq. Akerlianilli meeqqat inuusuttullu aammalu inuiaqatigiinni naammagittaalliortarfiusut pioreersut akornanni perorsaarpalaartumik pisariillisaatit

ataaveqaatitut issaaq, isumaginninnermut naammagittaalliortarfik ombudsmandilu ilanngullugit ⁵. Taamaasilluni pisinnaatitaaffiit pillugit apeqqutini sugaluartuniluunniit meeqqat pitsaasumik siunnersorneqarnissamut aqutissiorneqarnissamullu ersittumik tikikkuminartumillu aqutissaqarnissaasa qulakkeernissaat meeqqat oqaaseqartartuata suliassaraa.

Inuttassarsiuereernerup kingorna meeqqat oqaaseqartartuata atorfinitsinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, meeqqallu pillugit siunnersuisoqatigiinnut siulittaasutut Naalakkersuisunit ivertinneqarnissaa siunnersuutigineqarluni. Ilanngullugulu siunnersuutigineqarpoq meeqqat oqaaseqartartuat/meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit kiisalu MIPI pillugit nutaamik inatsisiliortoqassasoq. Meeqqat oqaaseqartartuata/meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit aamma politikikkut ingerlatsisut akornanni meeqqat inuusuttullu pillugit suleqatigiinnerup ataqatigiissinnissaa inatsisiliorneq atornagu, pisortatigoortumik isumaqatigiissuteqarnikkut pissasoq siunnersuutigineqarpoq.

Siuliani eqqarsaatigineqartut naapertorlugit meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaannit aallaaveqartumik meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit suleriaaseqarnissaat siunnersuutigineqarpoq, tamatumani meeqqat pisinnaatitaaffiisa tamatigoortumik siumullu isigisumik isumagineqarnissaannut isumaqatigiissut aallaavittut eqaatsutut siuariartoriusussatullu isigineqarnera aallaavigineqarluni.

Siunnersuisoqatigiit ombudeqarnerlu pillugit immikkoortumi ajornartorsiutit taaneqartut qaangerneqarput, meeqqat oqaaseqartartuat inatsisitigut atuuffeqannginnera pissutaalluni. Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat aallaavigalugu meeqqat oqaaseqartartuata meeqqat pisinnaatitaaffii killilersugaanngitsumik kiffaanngissuseqartumillu sulisinnaanissaa siunertarineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu meeqqat oqaaseqartartuata iliuuseqarnissamut kiffaanngissuseqarnerata inatsiseqarnikkut aallaaviusut il.il. pillugit apeqqutaasunit killilerneqarfisinnaasaanik ilusiliinissaq tulluartsuussanngilaq.

Meeqqat oqaaseqartartuat tassaassaaq meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit avammut sinniisaat, siunnersuisoqatigiillu assigalugit meeqqat tungaannit isiginnittaaseq tamatigoortoq aallaavigalugu sulissalluni. Pissutsit taamatut innerisa kingunerisaanik inatsiseqarneq eqqarsaatigalugu meeqqat pisinnaatitaaffiik sulissutiginninneq sanngiinnerusumik inissisimaratarsinnaavoq, meeqqammi oqaaseqartartuat immikkut ittumik ilinniagalinnit suliaqarfeqanngimmat. Taamaasilluni meeqqat oqaaseqartartuata maalaaruteqartarfiusut allat pioreersut immikkut ittumik piginnaasai, suliaqarfimminilu maalaarutiniq tulleriarisimaguni tulleriarinera pinngitsoorsinnaassanngilai. Akerlianilli meeqqat oqaaseqartartuat inuiaqatigiinni oqaluuserineqartunut pissusiviusumik peqataanissamut akuerisaassaaq, sunullu tamanut tunngasinnaasunik meeqqat pisinnaatitaaffii inuiaqatigiinnit oqaluuserineqartilersinnaallugit. Ilanngullugulu meeqqat oqaaseqartartuata siunnersuisoqatigiit aamma allattoqarfik/MIPI toqqaannartumik attaveqarfisussaavai immikkullu ittumik ilisimasaat atorsinnaallugit.

⁵ Tak. Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 8, 3. december 2009-meersumi § 12 naapertorlugu kikkulluunniit ombudsmandimut saaffiginnissinnaapput, aamma meeqqat inuusuttullu

Meeqqat oqaaseqartartuat

Meeqqat oqaaseqartartuat Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu tamanut qitiusumik aammalu kiffaangissuseqartumik aallaaviussaaq. Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat aallaavigalugu meeqqat oqaaseqartartuat nammineq iliuseqartarluni meeqqanut inuusuttunullu tamanut illersuisuussaaq, maalaaruteqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat, maalaaruteqarnissamut aqutissaqarnissaat tusaaneqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarnera qulakkiissallugu. Meeqqat immikkut ittumik ulorianartorsiortut atugarisaat meeqqallu immikkut ittumik pisariaqartitsisut meeqqat oqaaseqartartuata immikkut ittumik sammisassavai.

Meeqqanut ombudsmandeqarnermut taarsiullugu meeqqat oqaaseqartartuata meeqqat inuusuttullu tamaasa pisinnaatitaaffiit maalaaruteqarnissamullu aqutissat pillugit siunnersorneqarnissamik neqeroofigissavai. Tamanna isumaqarpoq meeqqat oqaaseqartartuat ersittumik paasiuminartumillu pissuseqarluni meeqqat inuusuttullu tamaasa piareersimaffigissagai, taamaasillutik arlaannik ajornartorsiuteqassagunik pisariaqartinneqartumik ikiorneqarsinnaaqullugit ingerlaqqissinnaaqullugillu.

Meeqqat oqaaseqartartuata meeqqat inatsisitigut qulakkiigaasumik illersugaanissat kisiat suliarissanngilaa, aammali meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit oqallinnerup tunngavigisanut samminerulersitsisumik meeqqat tungaannit tamatigoortumik isiginnittaaseqarluni meeqqat inuunerminni atugarisaat suliaqarfigissallugit, aammalu assersuutigalugu eqqarsaqqissaarnermut, inuiaqatigiilerinermut tarnillu pissusaanut allanullu tunngasut ilanngullugit. Tamatumunnga atatillugu meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit immikkut ittumik ilisimasaasa piginnaasaasalu atomissaat meeqqat oqaaseqartartuata pisariaqartissavaa, meeqqammi pillugit siunnersuisoqatigiit sulinerannut suliaqarfiit akimorlugit periuseqarnissaq pissutsillu assigiinngissinnaanerat tunngavigineqarmata. Meeqqat oqaaseqartartuat suliaqarfimmut tamarmiusumut salliusutut sinniisuussaaq, suliaqarfiullu suliaasa inuiaqatigiinnut paasissutissiisutugalugit ingerlateqqinneqarnissaat qulakkiissallugu.

Meeqqat oqaaseqartartuat pisortat namminersortullu suliffeqarfiinut pulaarnissamut pisinnaatitaaffeqartariaqarpoq, paaqqinniffiup ingerlanneranut meeqqat tungaannit isiginninnerup siuarsaatitut atornera qulakkeerniarlugu. Ilanngullugulu anguniakkat nalilersinnaajumallugit taakkualu pillugit oqaaseqarsinnaaniarluni oqartussaasut allat suliaqarfinnut aalajangersimasunut nassiuiaatinik kissaateqarfigisinnaassavai. Meeqqat oqaaseqartartuat nammineerluni iliuseqarsinnaavoq, imaluunniit meeqqanit inuusuttunillu saaffigineqarnermigut iliuseqarsinnaalluni. Meeqqat inuusuttullu salliutinneqassapput.

Meeqqat inuusuttullu inuiaqatigiinni inatsisitigut inissisimanerisa amerlanertigut amigaateqarnera meeqqat oqaaseqartuata sulineranut aallaaviussaaq. Maalaaruteqarnissamut aqutissat inuiaqatigiinni pioreersut meeqqanit inuusuttunillu saaffiginnissutinik suliaqarnissamut sakkussaqaartaannangillat, pissusiviusutigut inersimasunut sammisitaagamik. Taamaattumik meeqqat inuusuttullu siunnersorneqarnissamut aqutissiuunneqarnissamullu pisariaqartitsipput, taamaasillutik pisinnaatitaaffiit pigeriikkatik iluaqutigisinnaassagamikkit. Suliaqarfiit ilaanni akuutitsinissap aalajangeeqataanissallu qulakkeernissaannut

periusissat annertuumik amigaateqarput. Tamatuma kingunerisaanik meeqqat oqaaseqartartuata meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit suliaqarfiit meeqqat pisinnaatitaaffiisa sanngiiffigisaat paasiniassavai, paasisanilu politikerinut, oqartussaasunut innuttaasunullu ingerlateqqillugit.

Meeqqat isumaannik eqqarsaataannillu meeqqat oqaaseqartartuata sulinerminut ilaatitsinissaa suliaqarfiup ataatsimoortutut isigineqarnissaanut aalajangiisuuvoq. Tamannalu isumaqarpoq meeqqat oqaaseqartartuata atuarfiit, sunngiffimmi sammisassaqaqtitsiviit, timersoqatigiiffiit assigisaallu pulaartassagai, taamaasillunilu meeqqat erseqqissumik paasiuminartumillu ornittassallugit sinniisuuffigissallugillu. Ilanngulluglu siunnersuutigineqarpoq Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaata meeqqat atuarfianni ilinniartitsissutigineqarneranut atatillugu meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit aamma meeqqat oqaaseqartartuat atuarfimmi sammisanut ilanngunneqassasoq.

Suliat suliarineqarnissaat pillugu inatsit aamma pisortat ingerlatsinerisa ammasuunissaannik inatsimmi aalajangersakkat naapertorlugit meeqqat oqaaseqartartuannit saaffignissutit tamatigut suliarineqartassapput. Meeqqat oqaaseqartartuata oqaaseqaatai suliffeqarfinnut oqartussaasunullu nalinginnaasunik inatsiseqarneq naapertorlugu aalajangiisartunut tunngatillugu tikkuussisuuginnassapput. Piginnaasaqarfimmik annertoqisumik pisarioqisumillu meeqqat oqaaseqartartuata suliaqarfeqarnerata kingunerisaanik, pineqartup allattoqarfimmi assersuutigalugu inatsisilerituumik atorfissaqaqtitsinissaa ilimanarsinnaavoq.

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnut ilusiliussami Meeqqat pillugit ataatsimiititaliap inunit pisinnaatitaaffii pillugit suliaqarfinnut tunngavissiissutaanik aallaaveqarpoq, tunngavitsigut taakkunuuna kaammattuutigineqarpoq meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit politikikkut kiffaanngissuseqassasut namminneq inatsiseqarlutik aningaasanullu missingersuuteqarlutik. Siunnersuisoqatigiit inuttalersugaaneratigut apeqqutini meeqqat inuunerminni atugaannut pisinnaatitaaffinullu tunngasuni tamatigoortumik suliaqarfiillu akimorlugit ilisimasaqarnissaq sallerpaatillugu qulakkeerneqassaaq.

Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat aallaavigalugu meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit sulissapput meeqqat inuunerminni atugarisaat pisinnaatitaaffilu siuarsarniarlugit. Suliaqarfiusumi erseqqivissumik saqqumilaarnermut pitsaaqutaasoq tassaavoq, kimit sinniisuuffigineqarneq meeqqanut inuusuttunullu paasiuminarnerulissamat, aamma pisinnaatitaaffitik kanngunarsagaasut ulorinartorsiortitaasulluunniit misigisimagunikku sumut saaffigninnissaq paasiuminarnerulissalluni.

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit meeqqat tungaangit isiginnittaaseqarlutik isornartorsiuerpalaartumik kingunissalimmi inuiaqatigiinni ineriartorneq nakkutigissavaat, aamma meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni inatsiseqarneq ingerlatsinerlu misissussallugit. Suliaqarfinni arlaqartuni meeqqat

peroriartornerminni atugarisaat erseqqinnerulersissallugit pisariaqarpoq, pissutsillu meeqqat pisariaqartitaannik pisinnaatitaaffiinillu illersuiffiunngitsut uparuartorlugit.

Suliaqarfiup tamarmiusup oqartussaasut, suliffeqarfiit, NGO-t siunnersuisarfiillu meeqqat inuusuttullu pillugit suliaqartut suleqatigissavai, assersuutigalugu ataqatigiissaarinnermut, ilisimasanik avitseqatigiinnermut piginnaasanillu ineriartortitsinnermut tapertaqarnermigut. Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni atorluarsinnaasumik periusissioinnissamut pitsaasumik tunngavissaqarnissaq qulakkeerniarlugu suliaqarfiup suleqataanermigut peqataanissaa pingaaruteqarpoq

Allattoqarfik/MIPI

Meeqqat oqaaseqartartuata aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit sullinnissaat allattoqarfiup MIPI-mik ilaqartup suliassaraat, aamma nalunaarusianik/ukiumoortumik nalunaarusianik, tusarniaanerni akissutinik il.il. Suliaqarnermi peqataasussaallutik, kiisalu sulineq suliarnut tunngasortaatigut tapertaassallutik. Aaqqissugaanikkut MIPI allattoqarfimmi immikkoortortaqarfiussaaq, allattoqarfimmi aqutsisoq pisortarlugu.

Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit suliaqarfianni siunnersuisoqatigiit ilisimasanik katersuiffiattut, paasissutissiisarfiittut uppernarsaasiisarfiittullu MIPI ilaassaaq, siunnersuisoqatigiit tulleriarnerat naapertorlugu ilisimasanik/uppernarsaatiniq pissarsiniartassalluni, siunnersuisoqatigiillu nalilersueqqissaarneri, naliliineri kaammattuutai il.il. paasissutissiissutigisassallugit.

MIPI meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinni toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit peqataappat pitsaasuussaaq. Assersuutigalugu siunnersuisoqatigiinni sinniisoqarnikkut, allatigulluunniit peqataanikkut.

Ilusiliussamik eqikkaaneq

Suliaqarfik	Siunertaq	Suliassat	Piginnaasat
1. Meeqqat oqaaseqartartuat (meeqqat oqaaseqartartuat aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit pillugit inatsit) (aningaasanut inatsimmi namminermt akuersissutit) (politikikkut kiffaanngissuseqartoq)	- Meeqqat maalaaruteqartarfiillu pioreersut akornanni perorsaarpalaartumik attaveqataasoq - Meeqqat inuusuttullu tamarmik pisinnaatitaaffiinik illersuisoq	- Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat aallaavigalugu meeqqat pisinnaatitaaffii sulissutigissallugit - Meeqqanut inuusuttunullu tamanut ersittuussalluni attavigiuminartuussallunilu - Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinni siulittaasoq	Meeqqat pisinnaatitaaffiit peroriatornerminnilu atugarisaannut tunngasunik nammineerluni imaluunniit kaammattorneqarnermigut misissuiffigissallugit
2. Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit (meeqqat oqaaseqartartuat aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit pillugit inatsit) (aningaasanut inatsimmi namminermt akuersissutit) (politikikkut kiffaanngissuseqartoq)	- Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi aalajangersakkat aallaavigalugit inuiaqatigiit ineriartorneranni meeqqanut tunngasut nakkutigissallugit nalilersussallugillu - Nutaanik inatsisiliornermi, inuiaqatigiinni oqallinnermi il.il. meeqqat tungaannit tamatigoortumik isiginnittaatsip ilaatinnessaa qulakkiissallugu - Meeqqanut tunngasut ukkatarineqalersillugit ilisimasarfiulersillugillu - Meeqqanut inuusuttunullu tamanut sinniisuulluni	- Tusarniaanerni akissutit suliarinerat, meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi aalajangersakkat aallaavigalugit anguniagassanik kaammattuuteqarneq, - Inuiaqatigiit oqallinneranni ersittuunissaq/ nalunaarutinik il.il. paasissutissiissuteqarneq - oqartussaasut, ngo-t, innuttaasut il.il. saaffiginnissutaat pillugit siunnersuisoq/aqqutissiuineq - Naalagaaffinnut Peqatigiinnut nalunaarusiornermt taakkunanngalu paasiniaffigitinnermt atatillugu ilassutaasunik suliaqarneq - Misissuinermt, ilisimatusarnermt il.il. aallartitsineq	- Sinaakutissat inatsisikkut aalajangerneqassapput - Politikikkut ingerlatsinikkulluunniit toqqaannartumik piginnaasaqanngilaq
3. Allattoqarfik/MIPI	- Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit sullississallugit - Ilisimasassanik tunniussuineq, siunnersuisoqatigiit apeqquteqarnerisigut ilisimasassat/uppernarsaatit pissarsiarisarlugit	- Akuttoqatigiissaagaasumik nalunaarusiornermt - Tusarniaanerni akissutit assigisaallu - Misissuinermt (suliaqarfiusumi/avataani) (suleqatigiissitat)	- Politikikkut ingerlatsinikkulluunniit toqqaannartumik piginnaasaqanngilaq

Nunani Avannarlerni meeqqanut ombudeqarneq aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigeeqarneq

Nunani Avannarlerni naalagaaffiit suliffeqarfii meeqqat pisinnaatitaaffiinik inuiaqatigiinni isumaginnittussat tallimaapput imminnut assersuunneqarsinnaasut. Sverigemi, Norgemi, Finlandimi Islandimilu suliaqarfiiit meeqqanut ombudeqarfinnik taaneqartarput, ombudeqarfiup suliassai piginnaasaalu assigiinngitsutigut

tungaviumsumik isummerfigineri aallaavigalugit. Pisortat ombudsmandeqarfiat pillugu inuiaqatigiinni suup pineqarneranik paatsiveerussutiginiissaa pitsaaliorniarlugu Danmarkimi ombudeqarfimmik pilersitsinani siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinissaq toqqarneqarpoq.

Skandinaviami meeqqanut ombudeqarfiit tamarmik aamma Danmarkimi meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat aallaavigalugit meeqqat pisinnaatitaaffii isumagisaraat. Norgep Islandillu isumaqatigiissut ilanngutsillugu suliaaraat, Sverigep Danmarkillu isumaqatigiissut atortussanngortikkaat. Naatsumik oqaatigalugu tamanna isumaqarpoq isumaqatigiissummi aalajangersakkat malinnissaannut Sverige Danmarkilu imminnut pisussaaffilersimasut, illuatungaatigut Norgep Islandillu namminneq naalagaaffimmi inatsiseqarnerminni isumaqatigiissut atortussanngortissimagaat.

Nunani avannarlerni suliffeqarfiit kiffaanngissuseqarnerisa oqartussaassuseqarnerisalu inatsisikkut aalajangersagaanera, taakkulu nalunaarutini, instruksini assigisaannilu assigiiakanneqisumik aaqqissugaasuni allassimanerat tamarmik ilisarnaatigaat. Ilanngullugulu suliffeqarfiit aqqtissiuussineq/siunnersuineq qaangerlugu piginnaasaqarnertik ataatsimoorussamik ilisarnaatigaat, ilaatigut oqartussaasunit suliffeqarfinnillu nassuiaatinik assigisaannillu piniarsinnaagamik.

Suut pineqarnerat eqqarsaatigalugu meeqqat ombudsmandiannik taaguuteqartitsineq, ombudsmandeqarfiup (danskisut) qangatoortumik paasineqartarnerasut paasineqanngilaq, ombudsmandeqarfiummi ileqquumsumik suliassaqarfii qaangerlugit nunani avannarlerni meeqqanut ombudeqarfiit amerlanerusunik suliaqarfeqaramik, illuatungaatigullu suliaqarfinni allani ombudsmandip ileqquumsumik pisinnaatitsisuseqarfiisa assigisaannik pisinnaatitsissuteqaratik.

Danmarkimi meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit Sverigemilu meeqqanut ombudeqarfik assigiikanneqisunik suliassaqarput piginnaasaqarlutillu. Danmarkimi meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit assigalugit Sverigemi meeqqanut ombudeqarfik meeqqat inuusuttullu naammagittaalliutaannik nakkutiginninnissamut pisinnaatitaaffeqanngilaq, taakkuninngalu sularinninnissamut piginnaatitaanani – Danmarkimilu pissutsit assigalugit maalaaruteqartarfiit inersimasut atortagaat Sverigemi meeqqat inuusuttullu atortussaavaat. Norgemi meeqqat ombudsmandiat annerusumik pisinnaatitaavoq, tassami meeqqat inuusuttullu Meeqqat Ombudsmandiannut maalaaruteqarsinnaagamik, taassumalu suliata ataasiakkaat nalilersorsinnaavai innersuussuteqarsinnaallunilu. Nunanili avannarlerni suliffeqarfiit tamarmik ilisarnaatigaat, suliiaanik ataasiakkaanik nalinginnaasumik suliaqarneq ajoramik, pisortatigoortumillu aalajangiinissamut oqartussaassuseqaratik.

Danmarkimi Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit

Danmarkimi Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit naalagaaffiup siunnersuisoqatigiivisut inissisimapput, pisinnaatitaaffii suliaqarfiilu nalunaarutikkut sinaakkusigaallutik. Meeqqat illersorneqarnissamut, sunniuteqarnissamut isumassorneqarnissamullu pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit siunnersuisoqatigiit

suliraat. Politikikkut arlaannannuulluunniit attuumassuteqanngillat, taamaattumillu namminneq aalajangernertik tunuliaqutaralugu iliuuseqarsinnaallutik.

Suliaqarfiit akimorlugit suliaqartunik Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit inuttalersugaapput, siulitaasoqarlutik arfinilinnillu ilaasortaqlutik. Siunnersuisoqatigiinni ilaasortat tamarmik ataatsimoorlutik meeqqat peroriartornerat ineriartornerallu pillugit annertuunik ilisimasaqarput. Siunnersuisoqatigiit ulluinnarni sulinerat Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit allattoqarfiannit isumagineqarpoq.

Inuiaqatigiinni oqallinnermi Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit meeqqat illersugaraat, meeqqallu inuunermi pitsaanerusumik atugaqarnissaat qulakkeerniarlugu assigiinngitsorpasuarnik suliaqartarlutik. Meeqqat inuuneranni sunut tamanut tunngasut siunnersuisoqatigiit sammisarpaat: Atuarfimmi atuarnaq, kulturikkut inuuneq, sunngiffimmi inuuneq, inooqatigiinnikkut peqqissutsikkullu pissutsit, meeqqat immikkut ittunik pisariaqartitsisut, meeqqat inatsisitigut inissisimanerat, attaveqatigiinneq il.il.

Taaguutaatigut paasineqarsinnaasutut meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit sunit tamanit salliutillugu siunnersuisartoqatigiupput. Siunnersuisoqatigiit oqartussaasunik nakkutiginninnissamut periarfissaqanngillat, suliallu aalajangersimasut tunuliaqutaralugit isornartorsiuisumik oqaaseqaateqarsinnaanatik.

Norgemi Meeqqanut Ombudeqarfik

Norgemi Meeqqanut Ombudeqarfik suliffeqarfiuvoq kiffaanngissuseqartoq politikikkullu partiilersuunnermi arlaannaannuulluunniit attuumassuteqarani, nammineq inatsiliuunneqarnermigut pilersinneqartoq. Meeqqanut ombudeqarfiup suliassaa pingaarneq tassaavoq inuiaqatigiinni angerlarsimaffinilu meeqqat soqutigisaasa siuarsarnissaat, meeqqallu peroriartornerminni atugarisaasa ineriartornerat nakkutigissallugu.

Suliaqarfinni tamani pilersaarusiornermut nassuiaateqarnermullu atatillugu meeqqat soqutigisaat Meeqqanut Ombudeqarfiup isumagisarpai, ilaatigut meeqqat soqutigisaasa illersorneqarnissaat pillugu inatsitsip malinneqarnerata nakkutigineratigut, aammalu Norgemi inatsisit ingerlatsinermilu suleriaatsit Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu Norgep pisussaaffiinut naapertuunnerisa nakkutigineratigut.

Ilanngullugulu suliniutinik meeqqat pisinnaatitaaffiinik nukittorsaasinnaasunik siunnersuuteqarnissaq Ombudeqarfiup suliassaraa, aamma meeqqat inuiaqatigiillu akornanni aaqqiagiinnginnernik pitsaaliuisinnaasunik siunnersuuteqarnissaq suliassaralugu. Tamatuma malitsigisaanik meeqqat pisinnaatitaaffii aamma suliniutit pisariaqartinneqartutut nalilerneqartut pillugit paasissutissanik naammaginatunik pisortanut inuinnarnullu ingerlatitseqqittoqartarnersoq meeqqanut ombudeqarfiup malinnaaffigisussaavaa.

Norgemi meeqqanut ombudsmandi pisortatigoortumik aalajangiisinnaassuseqanngilaq, taamaattumillu pisortat ingerlatsinerat pillugu inatsit naapertorlugu suliat ataasiakkaat suliarineqartarnerisa assigisaanik sulianik ataasiakkaanik suliaqartarani. Taamaattoq meeqqat ombudsmandiannut saaffiginnissutit tamarmik nipangiussisussaataaneq, nalunaarsuinissamut pisussaaffik kiisalu pisortat ammasumik pissuseqarnissaannik aalajangersakkat naapertorlugit akineqartussaapput suliarineqarlutillu. Ombudeqarfiup suliamik suliarinninnissamut itigartitsinini imatut tunngavilersortarpaa, saaffiginnittoq iliuseqarnissamut piomassuseqarnerulersillugu. Meeqqanit inuusuttunillu saaffiginnissutit tamatigut salliutinneqartarput.

Sverigemi Meeqqanut Ombudeqarfik

Sverigemi Meeqqanut Ombudeqarfik naalagaaffiup suliffeqarfigaa, taassumalu pingaarnertut suliassaraa Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissut aallaavigalugu meeqqat pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu siuarsarnissaat. Isumaqaatigiissutip ilisimaneqarnera Meeqqat ombudsmandiata siaruartissavaa, isumaqaatigiissutillu inuiaqatigiinni qanoq malinneqarnera nakkutigissallugu. Tamatuma malitsigisaanik inatsisit allangortinneqarnissaannik meeqqanut ombudeqarfik naalakkersuisunut siunnersuusiortarpoq, aamma naalagaaffiup oqartussaasuisa, kommunit Landstingillu sulinerminni Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissummik aallaavittut atuinissaat sulissutigisarlugi.

Meeqqanut ombudeqarfiup suliassaasa pingaaruteqartut ilagaat inuiaqatigiit oqallinneranni akuunikku peqataanissaq, apeqqutinilu meeqqat pisinnaatitaaffiinnut soqutigisaannullu tunngasuni isummertitsinissaq, kiisalu meeqqanut inuusuttunullu tunngatillugu apeqqutini aalajangiisartut inuinnaallu isiginnittaasiannik sunniinissaq. Taamaattoq meeqqanut ombudeqarfik oqartussaasunik allanik nakkutillinngilaq suliallu ataasiakkaat isummerfigisinnaanagit.

Meeqqanut ombudeqarfiup meeqqat inuusuttullu ataavartumik attaveqarfigisassavai, apeqqutini maanna soqutiginaateqartuni qanoq isumaqarnersut tusarniarlugi. Attaveqarneq pissaaq ilaatigut artuarfintut peqatigiiffinnullu pulaartarnikkut, allaffigeqatigiittarnikkut, oqarasuaatikkut kiisalu ombudeqarfiup nammineq qarasaasiakkut quppersagaatigut. Ukiumut marloriarluni meeqqat ombudsmandiat atuaqatigiiaanik attaveqarfigisanik aalajangersimasunik amerlassusilinnik suleqateqartarpoq, taakkualu apeqqutinik ataasiakkaanik akisarnermikkut tapertaqartarput. Tamatuma saniatigut meeqqat ombudsmandiat sulinerminut tapertaasussanik meeqqat pillugit siunnersuisoqatigeeqarpoq arlaliusunik aamma siunnersuisoqatigiit immikkut ittumik ilisimasalinnik inuttaqartut tapertaralugit. Ombudeqarfik naalakkersuisunut ukiumoortumik nalunaarusiortarpoq, meeqqat inuusuttullu Sverigemi atugarisaat, periarfissaat ajornartorsiutaallu nassuiaatigineqarlutik.

Islandimi Meeqqanut ombudeqarfik

Islandimi Meeqqat ombudsmandiat statsministerip siunnersuuteqarneratigut Islandip præsidentianit pisortatigoortumik ivertinneqassaaq, sulinerminilu namminiissalluni kiisalu oqartussaasut instruksiinut

atatillugu kiffaanngissuseqassalluni. Meeqqanut ombudeqarfiup suliassaa tassaavoq meeqqat atugarisaasa pitsanngorsarnissaat, aamma inuiaqatigiinni suni tamani pisortat namminersortullu tungaannut pisariaqartitaat, soqutigisaat pisinnaatitaaffiilu sulissutigissallugit. Tamatuma kingunerisaanik naalagaaffiup oqartussaasuisa, kommuunit, peqatigiiffiit, inuit ataasiakkaat il.il. sulinerminni meeqqat pisariaqartitaannik, soqutigisaannik pisinnaatitaaffiinillu tamakkiisumik innimiginninnissaat meeqqat ombudsmandiata qulakkeertussaavaa. Ilanngullugulu meeqqat ombudsmandiat Islandip naalackersuisuinut inatsisit allanngortinneqarnissaannik suliniutissanillu siunnersuuteqartassaaq.

Inuttut aaqqiagiinnginnermik suliat aamma suliat inunnut ataasiakkaanut tunngasut meeqqanut ombudeqarfiup sularineq ajorpai, taakku oqartussaasunit, eqqartuussivinnit aamma Altingip ombudsmandianit sularineqartussaammata. Taamaattoq meeqqanut ombudeqarfiup qitiusumik ingerlatsiviup eqqartuussiviillu iluini periarfissat pioreersut pillugit innuttaasut siunnersortussaavai.

Suliaq takkuttoq suliaqarfiup tungaanit sularineqassanersoq meeqqat ombudsmandiata nammineq aalajangertarpaa. Meeqqanut ombudeqarfiup suliaq sularissallugu toqqarpagu, ombudsmandi illuatungeriinnit akuusunit paasissutissanik pissarsiniassaaq. Meeqqat ombudsmandiata suliassani isumagisinnaajumallugu paasissutissat suliap sularinissaanut pisariaqartutut isigisani pisortat oqartussaasunit tamatigut piumasaqaatigisinnaavai. Tamatuma saniatigut peqatigiiffiit, kattuffiit inuillu inuiaqatigiinni meeqqat pisinnaatitaaffiik unioqqutitsisimasutut nalilernerqarpata, meeqqanut ombudeqarfik pineqartunit paasissutissanik piumasaqaateqarsinnaavoq. Ilanngullugulu suliffeqarfiit meeqqanik inissiisartut imaluunniit meeqqanik isumaginnittartut tamaasa meeqqat ombudsmandiata killilernerqarani iserfigisinnaavai.

Meeqqat inuusuttullu atugarisaat atuutttut pitsanngortinnissaannut inassuteqaatinik, siunnersuutinik oqaaseqaatinillu meeqqat ombudsmandiat saqqummiussisassaaq.

Nunani Avannarlerni meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit/meeqqanut ombudeqarfiit allattorsimaffiat

	Danmark (Innuttaasut 5,5 mio.)	Sverige (Innuttaasut 9,3 mio.)	Norge (Innuttaasut 4,8 mio.)	Island (Innuttaasut 325.000)
Suliffeqarfik	Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit	Meeqqat ombudsmandiat	Meeqqat ombudsmandiat	Meeqqat ombudsmandiat
Suliaqarfik	Isumaginninnermut ministereqarfik	Isumaginninnermut ministereqarfik	Meeqqanut naligiissitaanermullu ministereqarfik	Statsministeriet
Ilaasortat	Siulittaasoq 1 Ilaasortat 6	Meeqqat ombudsmandiat 1	Meeqqat ombudsmandiat 1	Meeqqat ombudsmandiat 1
Toqqaanermi suleriaaseq	Siulittaasut isumaginninnermut ministerimit toqqarneqartarpoq. Ilaasortat arfinillit kattuffiit attuumasuteqartut inassuteqareernerisigut toqqarneqarneqartarput.	Isumaginninnermut ministerimit toqqarneqartarpoq (inuttassarsiuereer- nerup kingorna)	Suliaqarfimmi ministeriusup inassuteqarneratigut statsrådimmit toqqarneqartarpoq	Statsministerip inassuteqarneratigut Islandip præsidentianit pisortatigoortumik toqqarneqartarpoq
Piffissaq toqqagaaffik	Ukiut 3	Ukiut 6	Ukiut 4	Ukiut 5
Tunngavigisaq	Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat (Atortussanngortinneqar- poq)	Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat (Atortussanngortinne- qarpoq)	Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat (Inatsisinut ilanngunneqarpoq)	Oqaatigineqanngilaq (BK Inatsisinut ilanngunneqarpoq)
Nakkutilliinissa mut pisinnaatitaaffik	Naagga	Naagga	Aappi	Aappi
Suliat ataasiakkaat				
Suliat ataasiakkaat suliarinerat	Naagga	Naagga	Naagga – sulianili ataasiakkaani siunnersuillutillu aqqutissiuisarput	Naagga – sulianili ataasiakkaani siunnersuillutillu aqqutissiuisarput
Sulisut aamma missingersuutit	5,5 mio. kr. Ukioq naallugu sulisut 7	17 mio. kr. Ukioq naallugu sulisut 23	Oqaatigineqanngilaq Ukioq naallugu sulisut 13,5	Oqaatigineqanngilaq Oqaatigineqanngilaq

Inerniliussat inassuteqaatillu

Nassuiaammi matumani ilusiliussami Naalagaaffiit Peqatigiit Parisimi tunngavigisaat aamma Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimiititaliaata suliffeqarfinnut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliaqartunut malittarisassiai eqqortinneqarput. Tunngavigineqartut pingaarnerit tassaapput suliffeqarfiup politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqartuunnginnissaa, siunnersuinerimik paasissutissiinermillu aamma suliaqarfiunissaa, kiisalu meeqqat inuusuttullu akuutinneqarnissaat maalaaruteqarfiusinnaasunullu pissusiviusutigut aqputissaqarnissaat.

Ilusiliussaq suliarineqarpoq oqartussaaffik suliamut tunngasoq kiffaanngissuseqartorlu meeqqat pisinnaatitaaffii peroriartorminnilu atugaat pillugit ilisimasaniq oqallinnernillu siuarsaasinnaasoq pilersinniarlugu – ilaatigut meeqqat pisinnaatitaaffiisa peroriartorminnilu atugaasa ataavartumik nalilersorneqartarnissaasa qulakkeerneratigut.

Ilusiliussami meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit ilaapput, taakkualu inuiaqatigiinni ineriartorneq nakkutigissavaat meeqqallu tungaannit isiginninneq aallaavigalugu inuiaqatigiinni suliniutit, periusissiat, inatsiseqarneq il.il. nalilersortassallugit. Tamatuma saniatigut ilusiliussamut ilaavoq inuiaqatigiit tamarmik – ingammik meeqqat inuusuttullu – siunnersuisoqatigiit immikkut ittumik ilisimasaannik atuisinnaasasut. Ilusiliussami MIPI ilaavoq, MIPI-p ineriartorteqqinnissaa aamma ilisimasanut uppernarsaatinullu tunngasortaata tapertaaffigineqarnissaa siunertaralugu.

Meeqqat peroriartorminni atugarisaasa pisinnaatitaaffiisalu kiisalu pitsannguinnissamut periarfissat erseqqinnerulersinnissaannut suliffeqarfik peqataassaaq. Taamaasiornikkut meeqqat pisinnaatitaaffiminnik ilisimasaqarnissaasa atuinissaasalu ineriartortinnissaat tunngavissinneqassaaq, meeqqallu pisinnaatitaaffiisa inuiaqatigiinni malinneqarnerat annertunerulissalluni. Tamatuma saniatigut meeqqat peroriartormanni toqqissimatitsinissap isumassuinissallu ukkatarineqarnerulerneranut suliffeqarfik peqataasinnaavoq.

Suliffeqarfiup politikikkut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsup, ilusiliussat qulaani meeqqat pisinnaatitaaffiinnik peroriartorminnilu atugarisaannik isumaginnittuusup, meeqqanut tunngasutigut suliaqarneq politikikkut, ingerlatsinikkut kiisalu pisortatigut pitsanngoriartikkumaaraa nalilerneqarpoq.

Innersuussutit

Nassuiaammi nassuiaatigineqartut inerniliunneqartullu tunuliaqutaralugit inassutigineqarpoq:

- Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinissamut ilusiliussaq tunngavigineqassaaq, siulittaasup meeqqat oqaaseqartartuuttut suliaq isumagissallugu. Suliffeqarfik allattoqarfeqassaaq aamma ilisimasaniq katersuiffimmik, paasissutissiisarimmik, uppernarsaatinillu katersuiffimmik immikkoortoqarluni.

- Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit, meeqqat oqaaseqartartuat kiisalu meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasani katersuiffik pillugit 2011-mi inatsisissatut siunnersuummik suliaqartoqassaaq.
- Meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiinnut, meeqqat oqaaseqartartuannut kissalu meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasani katersuiffimmut immikkut ittumik akuersissutinik aningaasanut inatsimmi immikkoortitsisoqassaaq.